

Overvåkning av storspove etter fastlagt metodikk i Vestvågøy kommune i 2018

Innledning

Per 2018 er storspoven kategorisert som sårbar (VU) på rødlista fra 2015, og er derfor regnet som en truet art i Norge. Kategoriseringen av arten er skjerpet, etter at den var kategorisert som nær truet (NT) på rødlista fra 2010. Arten har dermed hatt en langvarig og omfattende tilbakegang, og har forsvunnet helt mange steder i Norge.

Flere områder i Lofoten huser fortsatt livskraftige bestander av storspoven, og skiller seg positivt ut sammenlignet med andre regioner i Norge. Fortsatt relativt ekstensiv jordbruksdrift, kombinert med hyppige forekomster av restareal, myr og annen våtmark i forbindelse med jordbrukets kulturlandskap, må regnes som suksessfaktorer. Det er imidlertid nasjonal politikk å stadig effektivisere landbruksdriften, som en forlengelse av en eksisterende utvikling. Slike mål for matproduksjonen kan stå i motsetning til miljømål om å forbedre leveforholdene for truede arter og stanse tap av naturlig habitat som våtmark.

En god overvåkning av fuglebestandene fortøner seg særlig viktig i et slik perspektiv, også for å se etter hvilke habitatkrav ulike arter har. På den måten kan man iverksette mottiltak. Lokallaget har derfor et mål om å gjennomføre tellinger av storspovebestanden i et definert studieområde i Vestvågøy hvert tredje år.

Metodikk

Området som skal telles

Området som overvåkes strekker seg fra Offersøy via fastlagt rute nordøstover til Sletteng (Figur 1). Ruten er lagt opp slik at man favner et større område av kommunen med variabel biotop, med et stort nok antall par (per 2018) til at området enger seg i en overvåkning.

Område deles inn i fire:

- Runde 1. Offersøy via Holand ut til E10
- Runde 2. Langs E10 og ned til/rundt Rise
- Runde 3. Rundt Innerpollen i Borge
- Runde 4. Pettvika – Holsmoa t/r

Figur 1. Overvåkingsrute for storspove i Vestvågøy (Kartdata: Kartverket). Laget av Oddvar Heggøy

Tellemetodikk

Praktisk gjennomføring

Tellingene foretas ved å kjøre bil langs fastlagt vei. En bør ikke gå ut av bilen for å gjøre registreringer om det kan unngås. Det er viktig at en ikke skremmer fuglene slik at de kan dukke opp på de neste markene og dermed bli talt om igjen. Man teller bare fugler på eller over jordene som befinner seg inntil veien på begge sider. For storspove som befinner seg i utmark (på myrer, lyngmark osv.), telles individer som oppholder seg innenfor ca. 200 m fra veien. Storspover som observeres på nabojord lenger bort fra veien, eller utenfor den fastsatte distansen i utmark, skal ikke inngå i overvåkingstallene (registreres eventuelt for seg). Dette er viktig for at tallene skal være sammenlignbare fra år til år.

Stopp langs ruta gjøres for om lag hver 50–100 meter, og landskapet «skannes» etter storspover vha. kikkert (8–10 x håndkikkert, evt. supplert med teleskop). Alle storspover som observeres telles. Sørg for å bruke tid ved hvert stopp, slik at du er sikker på å få med deg alle storspovene i området. Av og til kan fordypninger i terrenget o.l. gjøre spovene umulige å se i perioder. Stoppene må avpasses terrenget, og det er f.eks. opplagt ingen vits i å stanse på steder med tett skog. Pga. tilgangen på egnede stoppesteder kan det også være nødvendig med tilpasninger langs mer trafikkerte veier.

For å sikre at tellingene blir så bra som mulig bør man være to som teller sammen fra hver sin side av bilen.

Telleperiode

Tellingen skal gjennomføres i løpet av de to første ukene av mai. Man må strebe etter å gjennomføre tellingene på dager med godt vær (lite vind, god sikt), og når det ikke er fullstendig snødekke på tellearealene. Den beste tiden for å registrere storspovepar er i perioden like før eggleggingen. Da går som oftest hannen og hunnen i nærheten av hverandre. Etter eggleggingen vil en som regel bare se den ene av fuglene i paret, da den andre ligger og ruger. Etter klekkingen går det ikke så lenge før hunnene forsvinner, men hann med unger er forholdsvis lette å registrere, idet de gjerne sitter på tuer o.l. utkikkspunkt. Ofte vil man oppdage dem i aksjon mot kråker etc. (gjelder også i rugetiden).

Metodikken med hyppige stopp langs strekningen, men uten faste tellepunkt fra år til år, er valgt fordi landskapet kan endre seg gjennom årenes løp, og fordi vekst av vegetasjon (og dermed også sikt o.l.) kan variere mellom år.

Hva skal registreres

1. Antall storspover med så god stedsangivelse som mulig. Det kan være lurt å ha med seg en kartutskrift og/eller GPS under tellingene, slik at man sikrer å skille de ulike spovene fra hverandre.

2. Register hvilken biotop du ser hver enkelt storspove/storspovepar i.

Følgende hovedbiotoper:

- Gressmark
- Beitemark
- Areal for grønnsaksproduksjon
- Myr
- Lyng/tue/restareal

3. Bruk observasjonskoder slik de er delt inn på artsobserasjoner.no, f.eks. «par i passende hekkebiotop», «sang/spill». Bruk koder for hekking der dette blir konstatert.

4. Register også enkeltbekkasin, rødstilk, vipe og tjeld. Dette er arter som man vet/antar er i tilbakegang, og som er tilknyttet våtmark og kulturmark.

5. Registrere kjønn for storspovene dersom du klarer. Det er forholdsvis lett å finne ut av kjønn i felt ut fra nebb lengden – med litt trening går kjønnsbestemming greit selv når en bare ser en enkelt fugl. Hos storspoven er det hunnen som er størst og har lengst nebb.

Storspove fotografert av Nigel Voaden/Birdlife International

Resultater

Runde 1: Offersøyveien og Bolle

Observatører: Marie Myklebust, Ann Britt Pilegaard-Simonsen

Dato og tid: 12. mai kl. 12-13.50

Vær: Sørvest vind, lett bris, 10,2 grader.

Alle observasjoner er lagt inn i artsobservasjoner.no med nøyaktige kartplott. Turen startet ved krysset E10 Offersøya/Fv 825 og avsluttet ved krysset E10 Oppdøl/Fv825 . Deretter ut til Bolle (blindvei) fra E10. Metodikk fulgt.

Storspove

Antall/kjønn	Kode	Sted	Vegetasjonstype	Merknad
1 hann	Obs. passende hekkebiotop	Mellom 1. og andre hus rett etter avkjøring fra E10 Offersøyveien, høyre side.	Gress	
1	Overflygende.	Venstre side av veien v/Solbergpollen.	Lyng/tue/restareal	Fløy over bakken mot Vågspollen.
2	Obs. Passende hekkebiotop	Holand.	Gress	Ant. 2 par. Den ene ved veien ned til gården, den andre sett på marka andre siden av gården, marka mot pollen/neset.
2	Parring (seremonier)	Bolle, oversiden av veien. (h)	Gress/hage	Hannen fulgte etter hunnen og flakset med vingene. De forsvant bak huset fra hagen.
1	Obs. i hekketid, passende biotop	Bolle, nedsiden av veien (v)	Areal for grønnsaks- produksjon (potet)	Næringssøk

Tjeld

Antall/kjønn	Kode	Sted	Vegetasjonstype	Merknad
2 ind.	Næringssøk	Oppdøl	Gress	
1 ind.	Næringssøk	Bolle	Gress Areal for grønnsaks- produksjon (potet)	

Rødstilk

Antall/kjønn	Kode	Sted	Vegetasjonstype	Merknad
1 ind.	Lokkelyd, øvrige lyder	Holand	Lyng/tue/restareal	
1 ind.	Rastende	Saltisen	Ved vannet, kanten mot dyrket mark.	

Antall/kjønn	Kode	Sted	Vegetasjonstype	Merknad
1 ind.	Sang/spill	Oppdøl	Gress	Flygende

Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på fem lokaliteter.

Runde 2: Farstadvatnet, Rise og Ostad

Observatører: Martin Eggen og Martine H. Gjernes

Dato og tid: 3. mai kl. 18.30-20.00

Vær: sørlig bris, 8 grader, overskyet

Alle observasjoner er lagt inn i artsobservasjoner.no med nøyaktige kartplott. Turen startet ved Skjerpen og avsluttet ved Farstadvatnet sør. Metodikk fulgt. For tidlig for rødstilk (alle ikke ankommet), og ugunstig tidspunkt for spill av enkeltbakkasin.

Storspove

Antall/kjønn	Kode	Sted	Vegetasjonstype	Merknad
1 par + 1 hann	Obs. passende hekkebiotop	Avkjøring E10 Skjerpen (v.side)	Gress	
1 par	Obs. passende biotop	Avkjøring mot Ostad (v.side og h.side – trolig par)	Gress og Lyng/tue/restareal	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Forsmo (v.side)	Gress	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Rise (v. side)	Gress	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Storerise (h. side)	Gress	
(1 par)	(Par i passende hekkebiotop)	(Storerise (v. side))	(Gress)	Ikke med i hovedovervåkingen. På andre siden elv/vassdrag
1 par	Par i passende hekkebiotop	Engen	Gress	
1 ind.	Obs. i passende hekkebiotop	Farstadvatnet/Vian (v.side)	Gress	
1 hann	Obs. i passende hekkebiotop	Farstad/Høybakkmoen (h.side)	Gress	

Tjeld

Antall/kjønn	Kode	Sted	Vegetasjonstype	Merknad
1 par	Par i passende hekkebiotop	Farstadvatnet sør (h.side, ned mot vannet)	Lyng/tue/restareal	

Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på 8 lokaliteter (+ 1)

Runde3 : Rundt innerpollen i Borge

Observatører: Harald Våge og May Arild

Dato og tid: 8. mai kl. 18.30-20.00

Vær: lett sørøstlig bris, 11 grader, delvis skyet

Alle observasjoner er lagt inn i artsobservasjoner.no med nøyaktige kartplott. Turen ble kjørt begge veier. Metodikk fulgt. Andre vadere ble ikke sett.

Vi forsøkte også å telle 6. mai kl. 13.00-14.30, men da så vi ingen spover, sannsynligvis på grunn av mye vind og haglbyger.

Storspove

Antall/kjønn	Kode	Sted = Navn i artsobservasjoner	Vegetasjonstype	Merknad
1 hunn	Obs. passende hekkebiotop	Bøstad ss	Gress	
1 ind.	Obs. passende hekkebiotop	Li	Gress	

Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på to lokaliteter.

Runde 4: Pettvika – Holsmoa

Observatører: Harald Våge og May Arild

Dato og tid: 8. mai kl. 12.15-14.15

Vær: lett sørøstlig bris, 12 grader, delvis skyet

Alle observasjoner er lagt inn i artsobservasjoner.no med nøyaktige kartplott. Metodikk fulgt.

Storspove

Antall/kjønn	Kode	Sted = Navn i artsobservasjoner	Vegetasjonstype	Merknad
1 par	Par i passende hekkebiotop	Ramsvikveien 16ss	Gress	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Ramsvikveien 34ss	Gress	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Mortsundveien 6ss	Gress	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Mortsundveien 15ss	Gress	
1 hann	Obs. i passende hekkebiotop	Holsøyveien 3ss	Gress	
1 ind.	Obs. i passende hekkebiotop	Jomyra	Gress	

Tjeld

Antall/kjønn	Kode	Sted = Navn i artsobservasjoner	Vegetasjonstype	Merknad
1 par	Par i passende hekkebiotop	Ramsvikveien 16ss	Gress	
1 par	Par i passende hekkebiotop	Mortsundveien 6ss	Gress	

Rødstilk

Antall/kjønn	Kode	Sted = Navn i artsobservasjoner	Vegetasjonstype	Merknad
1 par	Par i passende hekkebiotop	Ramsvikveien 16ss	Gress	

Enkeltbekkasin

Antall/kjønn	Kode	Sted = Navn i artsobservasjoner	Vegetasjonstype	Merknad
1 ind	Obs. i passende hekkebiotop	Jomyra	Gress	

Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på seks lokaliteter, tjeld på to lokaliteter, rødstilk og enkeltbekkasin på en lokalitet.

Oppsummering og diskusjon

Resultatene for storspove er som følgende:

Runde 1: Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på fem lokaliteter.

Runde 2: Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på åtte lokaliteter.

Runde 3: Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på to lokaliteter.

Runde 4: Totalt på overvåkningsstrekket: Totalt storspover på seks lokaliteter.

Totalt ble 21 storspovelokaliteter registret, men en lokalitet på runde 1 dreide seg om et overflyvende individ. Brorparten av fuglene ble sett på gressmark, men to lokaliteter var ved restareal. To lokaliteter var også ved potetland.

Andre vadere: Fem lokaliteter med tjeld, tre med rødstilk og to med enkeltbekkasin.

Tallene her må regnes som usikre av flere grunner. Metodikken pålegger ikke tellerne å være ute en spesiell tid på døgnet. Enkeltbekkasinene spiller mest intenst på (kvelden), (natten) og morgenen. I tillegg var det mange rødstilkpar som ikke hadde etablert seg i hekkeområdene. Rødstilken ankommer Lofoten i slutten av april, med økende antall utover i mai.

For Norsk Ornitologisk Forening, Lofoten lokallag

Martin Eggen